

SINT-ANTOON

De verering van Sint-Antonius in Puivelde, op de wijze van De Klappers

INHOUD

DEEL 1 : Algemeen.....	3
Het leven van Sint-Antonius	3
Sint-Antoniusfeesten in Vlaanderen.....	8
De Antonieten.....	11
DEEL 2 : Verhalen.....	12
Sint-Antonius in Puivelde.....	12
DEEL 3 : Uitsmijter.....	22
Traditioneel recept van varkenskop.....	22
Varkenskop anno 2023.....	23

COLOFON

Uitgever : De Klappers

Redactie : Filip De Beleyr, Firmin De Beleyr, Patty De Meester, Wim Knapen, Steven Laureys, Ann Pieters, Chris Stoop,

Marc Van Erck, Steven Van Waesberghe, Tatiana Vermeir

Beeldmateriaal : Parochiearchief Puivelde, Bibliotheca Wasiana

Bronnen : CLAES, J., CLAES, A., VINCKE, K., Sanctus : meer dan 500 heiligen herkennen, Leuven, 2002 GEYBELS, H., Heiligen en tradities in Vlaanderen : herfst & winter, Leuven, 2018 BOSING, W., Jeroen Bosch : rond 1453-1516 : tussen hemel en hel, Keulen, 1995 Groot nieuws Bijbel : met deuterokanonieke boeken : vertaling in omgangstaal, Boxtel, 1983 De Nil, P., Tentoonstelling kunstpatrimonium Sint-Job Puivelde, [Sint-Niklaas], 1980 Oosthoek's Encyclopedie : deel I A-Babylonisch, Utrecht, 1968

Wikipedia <https://heiligen.net>, <https://immaterieelerfgoed.be>, <https://vdt.ugent.be/sites/default/files/art08%20in%Dutch.pdf> <https://web.archive.org/web/20080803020437/http://adolhus.nl:80/xus/antonius.html>, <https://web.archive.org/web:20140225230426/http://adolphus.nk/xus/antonins.html>

Interviews : Gino Ruys, Annemie De Roover

Vormgeving : Gert De Bock

Druk : Drukland

Wettelijk Depot : D/2024/15347/01

Deel 1 : Algemeen

Het leven van Sint-Antonius.

Wie een voorwerp kwijt is, roept Sint-Antonius aan in de hoop dit voorwerp terug te vinden. Maar welke Sint-Antonius staat bekend om deze dienstverlening?

Op heiligen.net zijn maar liefst achttien heiligen met de naam Antonius te vinden: van Antonius Abt tot Antonius-Petrus Dich met Michel Wy en Jacobus Nam.

Sint-Antonius van Padua (ook Sint-Antonius van Lissabon genoemd) is de Sint-Antonius die helpt om voorwerpen terug te vinden Geduld hebben en logisch redeneren, helpen meestal ook. Sint-Antonius Abt, ook wel Sint-Antonius de Grote, Sint-Antonius van Egypte, Sint-Antonius van de Thebaïs, Sint-Antonius de Kluizenaar of Sint-Antonius met het varken genoemd, wordt in Puivelde op zijn feestdag, 17 januari, gevierd.

Zijn naamgeving vormt de leidraad om het leven van Toontje met zijn varken te schetsen. Het leven van Sint-Antonius Abt is opgetekend door zijn leerling Sint-Athanasius de Grote (ca. 298-373).

Sint-Antonius in Puivelde

Sint-Antonius in Antwerpen

Sint-Antonius van Egypte

Antonius is rond 251 geboren in Koma (Opper-Egypte), het huidige Qiman el Ar.

Zijn ouders zijn rijke landeigenaren. Ze zijn christenen en Antonius krijgt een christelijke opvoeding. Naar het schijnt is hij een heel gelovig kind. Wanneer zijn ouders sterven, rond zijn achttiende (of twintigste, afhankelijk van de bron) levensjaar, neemt Antonius de zorg voor het huishouden en zijn jongere zus op zich.

Enkele maanden later wordt hij in de kerk gegrepen door de verzen uit het evangelie van Mattheus: "Als u volmaakt wil zijn, ga dan al uw bezittingen verkopen, geef het geld aan de armen en u zult een kapitaal hebben in de hemel. En kom dan terug om mij te volgen" (Mt. 19,21). Antonius besluit gevolg te geven aan deze oproep. Hij brengt zijn zus onder bij een congregatie van maagden, verkoopt al zijn bezittingen, reserveert een deel voor de opvoeding van zijn zus en verdeelt de rest aan dorpsgenoten en armen. Hij gaat een kluizenaarsleven leiden.

Sint-Antonius de Kluizenaar en Sint-Antonius van de Thebaïs

De jonge Antonius besluit om zich in een rotsspelonk, in de buurt van zijn ouderlijk huis, als heremiet terug te trekken en zich aan ascese te wijden.

Eerst onder toezicht van een oudere heremiet, later alleen¹. Rond 286 zondert Antonius zich af en trekt de Nitrische woestijn in richting Thebaïs, een gebied rond de stad Thebe. Hij vestigt zich op een berg in de buurt van het huidige El-Maimum, op ongeveer 93 km van Alexandrië. Daar ontdekt hij dat er al iemand vóór hem als kluizenaar de woestijn was ingetrokken: Sint-Paulus van Thebe (†342)², waarover later meer. In de woestijn wordt Antonius, diverse malen en onder verschillende gedaanten, door de duivel op de proef gesteld. Eenmaal wordt hij ernstig toegetakeld en voor dood achtergelaten. Dorpelingen vinden hem en brengen hem naar de kerk, waar hij geneest van zijn verwondingen. Nadat hij genezen is, keert hij terug naar de woestijn. Hij neemt zijn intrek in een verlaten Romeins fort, Pispir genaamd, nabij Arsinoë. In het fort is water. Antonius slaat voor een half jaar brood op en barricadeert de ingang. Hij wijdt zich verder aan de beoefening van ascese en ontvangt tweemaal per jaar brood via een dak. Opnieuw wordt Antonius door de duivel gekweld maar hij blijft weerstand bieden aan de vele verlokkingen van de duivel.

Hieronymus Bosch:
De verzoeking van de heilige Antonius,
Museo Del Prado, Madrid

Sint-Antonius Abt

In 306, nadat hij zo'n twintig jaar in eenzaamheid in de woestijn heeft geleefd, forceren enkelen de toegang tot het fort en Antonius treedt, verjongd en versterkt, naar buiten. Hij trekt naar een oase in de Egyptische woestijn. Antonius krijgt navolging wanneer bewonderende volgelingen zich bij hem voegen. Zo ontstaat er een 'dorp' van meerdere kluizenaarscellen. Hoewel hij geen gemeenschappelijk leven organiseert, geeft hij wel geestelijke leiding aan de kluizenaars. Daarom wordt hij ook wel de vader van het monnikenwezen genoemd of de eerste abt.

Rond 310, ten tijde van de christenvervolgingen onder keizer Maximinus Daia (305-313), trekt Antonius naar Alexandrië om zich als christen bekend te maken in de hoop de martelaarsdood te sterven.

Hij wordt echter niet opgepakt noch veroordeeld. Tegen het einde van de vervolgingen keert hij terug naar zijn Romeins fort, maar trekt toch weer verder de woestijn in omdat te veel bezoek hem verhindert een rustig leven in gebed te leiden. Antonius vestigt zich op de berg Koziem, op ongeveer 125 km van de Nijl en 25 km van de Rode Zee. Het klooster Deir Mar Antonios op deze berg verwijst naar zijn verblijfplaats. In 338 trekt Antonius weer naar Alexandrië nadat zijn leerling (en patriarch van Alexandrië)

1 In het Egypte van die tijd waren er wel meer christenen die als kluizenaar leefden. Zij bleven echter wel deel uitmaken van de samenleving

2 Of Sint-Paulus de Woestijnvader

Athanasius hem heeft ontboden omdat de arianen³ beweren dat Antonius er dezelfde denkbeelden op nahoudt als zij. Antonius ontkent en beschuldigt de arianen van ketterij.

Twee jaar later verlaat Antonius opnieuw zijn berg om de stervende Paulus van Thebe te bezoeken en te begraven. Hij keert daarna terug naar zijn berg, waar hij op 105-jarige leeftijd sterft. Hij wordt, op zijn verzoek, in een anoniem graf begraven om te voorkomen dat zijn graf een plaats van verering zal worden. Al snel na zijn dood wordt Antonius heilig verklaard.

Sint-Jobkerk, Puivelde

Sint-Antonius de Grote

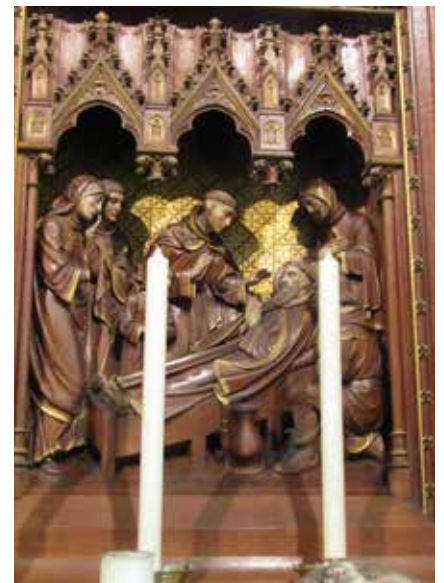
Omdat Antonius een heel streng ascetisch leven heeft geleid, en dan ook meestal nog in complete eenzaamheid, geniet hij veel aanzien en zal zijn levenswijze navolging krijgen. Hij wordt een voorbeeld. Vandaar onder andere zijn naam: Sint-Antonius de Grote. De grootheid van Sint-Antonius wordt door Sint-Paulus van Thebe (ook: Sint-Paulus de Woestijnvader) geïllustreerd. Een verhaal dat we van Heiligen.net overnemen:

Sint-Jobkerk, Puivelde

Sint-Jobkerk, Puivelde

Sint-Jobkerk, Puivelde

“Negentig jaar lang had Sint-Paulus de Woestijnvader in de eenzaamheid van de woestijn doorgebracht. Zijn enige bezigheid was bidden. Zijn enige gezelschap werd gevormd door zijn raaf die hem al zestig jaar lang elke dag een half brood bracht, en door de wilde dieren die hun schuilplaats met hem deelden. Toen hoorde hij opeens iemand van achter zijn grot vragen om binnen te mogen komen voor een gesprek. Dat was Antonius. Hij was erachter gekomen dat er nog een ander in de woestijn leefde, die daar zelfs al eerder mee begonnen was dan hij. Sint-Paulus was een nederig man. Hij maakte allerlei bezwaren, omdat hij zich niet waardig achtte om met zo'n groot man als Antonius om te gaan. Na een langdurige omhelzing, zetten ze zich toch neer om over God te praten en om samen Zijn lof te zingen. Op het uur van de maaltijd zagen de twee Paulus' trouwe raaf aan komen vliegen. Maar deze keer had hij bij wijze

³ Het arianisme is een stroming binnen het christendom, ontstaan in het begin van de vierde eeuw, die werd genoemd naar haar stichter Arius (256-336), presbyter van Alexandrië. In het arianisme wordt het dogma van de drie-eenheid niet geaccepteerd. Zowel Jezus als de Heilige Geest worden gezien als scheppingen van God, die ondergeschikt zijn. Jezus is hierbij alleen ondergeschikt aan God, terwijl de Heilige Geest ondergeschikt is aan zowel God als Jezus (bron: Wikipedia).

van uitzondering een heel brood in zijn bek. “Moet je kijken, broeder”, riep Paulus uit, “wat worden we toch goed door God verzorgd, want Hij is het natuurlijk die ons deze maaltijd toestuurt. Al zestig jaar lang brengt deze raaf mij een half brood, en dat was meer dan genoeg voor mij.

Maar nu de Heer u naar mij toe heeft gezonden, heeft Hij ter ere van u meteen het rantsoen verdubbeld!” Na God gedankt te hebben gingen beide heilige mannen bij de bron zitten voor hun eenvoudige maaltijd. Elk van beiden stond erop dat de ander de eer toekwam het brood te breken. Toen ze zo niet verder kwamen, besloten ze dat elk voorzichtig aan een kant van het brood zou trekken...”.

Sint-Antonius met het varken

De naam Sint-Antonius met het varken stamt uit de middeleeuwen en verwijst naar de Orde van de Hospitaalbroeders van de Heilige Antonius, de antonietiorde of de antonieten. Dit broederschap, met als patroonheilige Sint-Antonius, richt hospitalen op en ontfermt zich over zieken (waaronder pestlijders). Om de zieken te voeden, kweekten de broeders varkens. De orde krijgt het voorrecht om de varkens vrij te laten rondlopen. Op 17 januari (feestdag van Sint-Antonius) worden de vette varkens geslacht en het vlees verdeeld onder armen en zieken. Dit gebruik leeft verder in de Sint-Antoniusvieringen, waaronder die van Puivelde.

Sint-Antonius Abt wordt meestal afgebeeld als een baardige oude man (hij is immers 105 jaar geworden) in lange gewaden. Een kluizenaar, vaak met een kap op zijn hoofd. Als attributen draagt hij vaak een T-staf of abts- of bedelstaf (met daaraan soms met een klokje), een kruisbeeld, een gebedssnoer (symbool voor de contemplatie), een boek (een verwijzing naar de orderegels als ‘eerste abt’ of van de antonietiorde. En zeker ongewoon: een onschuldig varken dat onderaan opzij van de beeltenis komt kijken. Op zijn mantel is het Tau-kruis (of kortweg ‘Tau’) of Sint-Antoniuskruis, het symbool van de antonieten, aangebracht.

Het Tau-kruis is duidelijk zichtbaar op de mantel van het beeld in de kerk van Puivelde.

Sint-Jobkerk, Puivelde (detail beeld)

Soms zijn er ook vlammen onder de voeten, een verwijzing naar de bestrijding van het Sint-Antoniusvuur (ergotisme of ‘kriebelziekte’, een brandende huidziekte, die vaak gepaard gaat met diarree en hallucinaties). Het klokje verwijst naar een klokje (of belletje) dat de antonieten (en/of hun varkens, volgens andere bronnen) droegen. Op heiligen.net lezen we dat Sint-Antonius de beschermheilige is van alle beroepen die met vee, en in het bijzonder met varkens, te maken hebben: hoeders, boeren, varkenshandelaren, slaggers, vilders, leerlooiers en handschoenmakers, worstmakers, vleeswarenverkopers, handelaren in gerookte vleeswaren en schilders (penselen worden immers gemaakt van varkenshaar); daarnaast van schutters en boogschutters (Antonius is beschermheilige tegen de pest). De middeleeuwer meende, dat iemand door deze ziekte werd getroffen, doordat God vanuit de hemel zijn pijlen op de mensen afvuurde. Om dezelfde reden is hij in Vaticaanstad patroon van de brandweer (vuur is net zo’n plaag voor de mens als de pest). Daarnaast is hij natuurlijk de patroon van de antoniusbroeders en de antonieten, van kluizenaars, borstelbinders, mandenmakers en –vlechters en wevers, lakenscheerders en porseleinwerkers; hij is de patroon van de doodgravers en grafdelvers (vanwege het feit dat hij Sint-Paulus van Thebe begroef);

van suiker- en banketbakkers (omdat in de winter rond zijn feestdag veel suikerhoudende spijzen werden gegeten als bescherming tegen de kou) en van de armen (omdat ze in de winter op zijn feestdag gratis varkensvlees kregen); van de klokkenmakers; in Brugge van sloopstimmerlieden; in Italië van koetsiers; van pachters en sloddervossen. De voorspraak van Sint-Antonius Abt wordt ingeroepen voor de bescherming van dieren, vooral van varkens en hun stallen; tegen veeziekten (weer met name bij varkens); tegen besmettelijke ziekten, epilepsie, angst, ergotisme (antoniusvuur of moederkorenvergiftiging), gordelroos, hoofdpijn, huidziekten, jeuken, krabben, lupus, negenooog (karbonkel), netelroos, ontstekingen, pest, roos, scheurbuik, steenpuisten, versterf (necrose) en wratten en tegen de pijnen van het vagevuur. Sint-Antonius is een van de meer dan zestig pestheiligen die bekend zijn in West-Europa. Samen met Sint-Rochus, Sint-Sebastiaan, Cosman en Damianus (worden altijd samen genoemd), Rosalia en Carolus Borromeus behoort hij tot het kransje van zes pestheiligen die in het bijzonder vereerd worden. In de middeleeuwen is Sint-Antonius dan ook een heel populaire volksheilige.

Sint-Antonius van Schotland

Alsof men hem nog niet genoeg namen heeft toegekend, wordt Antonius ook nog Sint-Antonius van Schotland genoemd.

Maar dat is dan weer een verhaal voor een andere auteur.

Sint-Antoniusfeesten in Vlaanderen

Sint-Antoniusvieringen: immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen

Het is 17 januari 2023. In menige huiskamer in Puivelde en elders in Vlaanderen wordt er gedronken, gezongen en gedanst. Bijna wordt het vetste varken geslacht, maar omwille van allerlei regels met betrekking tot dierenwelzijn, voedselveiligheid, enzovoort, wordt hier – godzijdank – van afgezien.

Op 17 januari, niet toevallig de feestdag van Sint-Antonius met het varken, kondigt Vlaams minister van Cultuur Jan Jambon aan dat hij de Sint-Antoniusvieringen in Vlaanderen aan de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed heeft toegevoegd¹. Aan deze erkenning zijn geen subsidies voor de organisatoren van de Sint-Antoniusvieringen verbonden, maar toch is deze erkenning belangrijk als waardering voor alle vrijwilligers en als bijdrage tot een grotere zichtbaarheid en de verdere instandhouding van dit eeuwenlang gevierde volksfeest.

De Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed geeft een overzicht van ons niet-tastbaar erfgoed: onze kennis, gewoontes, gebruiken en praktijken die zo belangrijk zijn dat we ze moeten koesteren om ze aan de volgende generaties te kunnen doorgeven. De Inventaris Vlaanderen kadert binnen de Unesco-conventie voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed.

¹ Op deze inventaris staan o.a. ook: Gentse Feesten, Aalst Carnaval, het vinkenzetten, de Heilig Bloedprocessie in Brugge, de Vlaamse beiaardcultuur, het Ros Beiaard en de Ommegangreuzen in Dendermonde ...

De Sint-Antoniusvieringen zijn echte volksfeesten die, op of rond 17 januari, in meer dan twintig gemeenten in Vlaanderen, van Achtel tot Zoersel², plaatsvinden. Elke viering heeft zijn eigen unieke karakter, al delen de meeste vieringen wel een gezamenlijke kern, waaronder een eucharistieviering, een zegening en verkoop per opbod van offergaven, veelal varkensproducten, waaronder de fotogenieke varkenskop wanneer die hoog in de lucht wordt geheven. De opbrengst van de verkoop gaat meestal naar een goed doel. Zo zetten de Sint-Antoniusvieringen de traditie van de antonieten of de Sint-Antoniusbroeders verder – weliswaar in aangepaste vorm – om het vlees van geslachte varkens te verdelen onder de armen. De dag wordt afgesloten met een eefestijn, waarbij het varken, in diverse bereidingen, gegarandeerd op de menukaart staat. Sommige parochies organiseren ook een dieren- of tractorwijing, een kermis of bedevaart. Ook in Puivelde heeft men gedurende vele jaren een bedevaart gehouden.

² Lijst van (deel)gemeenten in Vlaanderen: Achtel, Brasschaat, Buken, Edegem, Essene, Geel-Bel, Herdersem, Herent, Hoksent, Houtem, Huldenberg, Iddergem, Ingoigem, Koningshooikt, Lille, Londerzeel, Meeuwen, Merchtem, Millegem, Oostmalle, Oosthoven, Opitter, Puivelde, Rollegem, Rotselaar, Wever, Wolfsdonk, Zalfen en Zoersel.

De Standaard, 17 januari 2023

Pieter Aertsen: De terugkeer van een Sint-Antoniusbetevaart

In Waasmunster viert men Sint-Antoniüs op de vierde zondag van september, tijdens de kermis op Rodendries.

Rodendries, Waasmunster

De Antonieten

De antonieten, antonianen, antonietersorde of de orde van de Hospitaalbroeders van de Heilige Antonius

Vooraan in deze brochure staat te lezen dat Antonius op zijn vraag in een anoniem graf wordt begraven. Zijn graf blijkt toch niet zo anoniem te zijn, want het wordt rond 530 ontdekt en de lichamelijke resten van Antonius worden opgegraven. Eerst worden die naar Alexandrië vervoerd en in de kerk van Johannes de Doper ondergebracht. Later zijn de lichamelijke resten overgebracht naar Constantinopel om uiteindelijk in Frankrijk (en een deel in Duitsland) te belanden. In de loop der eeuwen worden er relieken van Sint-Antonius gesignaleerd in Frankrijk, België, Italië tot zelfs in het Russische Novrogod. In Saint-Antoine-l'Abbaye¹ zijn ze er echter zeker van dat de relieken van Sint-Antonius in hun dorp, in het zuidoosten van Frankrijk, sinds 1083 hun rustplaats hebben gevonden. Het dorp Saint-Antoine-l'Abbaye is gelegen aan de weg naar het bedevaartsoord Santiago de Compostella. De benedictijnen uit Montmajour, bij Arles, vestigen zich in Saint-Antoine-l'Abbaye en starten met de uitbouw van een priorij bij de daar gelegen grote kapel (of kerk) waar zich de relieken van Sint-Antonius bevinden. De benedictijnen bieden onderdak aan bezoekers en pelgrims. Wanneer in 1089 de pest uitbreekt, kent Saint-Antoine-l'Abbaye een grote toeloop van pelgrims die met behulp van de aanwezige relieken van Sint-Antonius hopen te genezen. Enkele jaren later, in 1095 wordt er in de nabijheid van de priorij een lekenbroederschap van mannen en vrouwen opgericht. Die bouwt er een gasthuis en legt zich, zoals de benedictijnen, toe op het verschaffen van onderdak aan pelgrims en armen en het verzorgen van zieken, hoofdzakelijk zij die lijden aan het gevreesde Sint-Antoniusvuur², lepra en pest. Om zich als verzorgers van pest- en lepralijders bekend te maken, dragen de antonieten een bel of klokje. Vandaar de naam Sint-Antoniusklokje. De antonietersorde houdt ook varkens en zij krijgt het voorrecht om haar varkens (al dan niet met belletje rond de nek en met het Tau-kruis op hun vel geschilderd) vrij te laten rondlopen in steden. Varkens vreten immers alles op waardoor de ratten, overbrengers van de pest volgens de middeleeuwen, zich niet meer kunnen voeden met het straatvuil. De ziekenverzorging door de antonieten kent een groot succes. De gelovige middeleeuwen schrijven hun verzorging toe aan de relieken van Sint-Antonius, waardoor deze een populaire volksheilige wordt. Anderen zullen de genezingen later toeschrijven aan aangepaste voeding, waaronder een andere bereiding van brood, en het versterkende varkensvlees. De antonietersorde groeit snel en onderhoudt in de twaalfde en dertiende eeuw zo'n 390 hospitalen, verspreid over de toenmalige bekende wereld. Sint-Antonius-Abt is de schutspatroon van de orde. Als symbool dragen de antonieten een blauw Tau-kruis op hun habijt. De antonietersorde organiseert jaarlijks ook bedelprocessies die het hele land doortrekken. Ook bij deze bedelprocessies wordt een klokje geluid. Uit de orde van de antonieters groeit in het midden van de twaalfde eeuw het broederschap van de Hospitaalridders van de Heilige Antonius. In 1776/1777 gaat de orde op in de Orde van Malta.

varkenskop onder voet

De man met de anjer - Jan van Eyck
1423

1 Saint-Antoine-l'Abbaye heette toen La Motte-aux-Bois en kreeg later, na een aantal naamsveranderingen zijn huidige naam Saint-Antoine-l'Abbaye, een duidelijke verwijzing naar Sint-Antonius.

2 Een ziekte die veroorzaakt wordt door een schimmel in rogge en die leidt tot hallucinaties en brandende huiduitslag en die in de wmiddeleeuwen vaak werd verward met de pest. De naam Sint-Antoniusvuur werd ook gegeven aan de bij varkens gekende 'vlekziekte'.

Deel 2 : Verhalen

Sint-Antonius in Puivelde

Puivelde is een bijzondere parochie. Het is een van de weinige parochies die een driepatroonsreliëkhouders bezit. Er worden drie heiligen vereerd: Sint-Job, Sint-Hubertus en Sint-Antonius-Abt. In Vlaanderen vind je deze kerken enkel in kleine parochies. Zo mochten deze parochies drie bedevaarten en bijbehorende feestelijkheden organiseren. Belangrijk voor de inkomsten van de pastoor.

Het meest tot de verbeelding sprekende feest in Puivelde is de verering van Sint-Antonius-Abt. Dit feest verdwijnt bijna in de jaren zestig van de vorige eeuw door de toenemende ontkerkelijking in Vlaanderen. Het is pastoor Piet De Nil (1917–2008) die na zijn aanstelling als pastoor in Puivelde in 1969, deze verering nieuw leven inblaast. En met succes !

Een veel voorkomende verwarring is die met Sint-Antonius van Padua, patroon van de verloren voorwerpen. Hij wordt door veel mensen nog steeds aanroepen om een verloren voorwerp terug te vinden. Of zoals pastoor Patrick D'haenens (1956-2017), parochiepriester te Puivelde van 1999 tot 2017, het verwoordt: *“Sint-Antoon, goeie kloot, help mij uit de nood”*.

Pastoor Piet De Nil begint met het oprichten van een parochiale werkgroep: de vrienden van Sint-Antoon. De slager van het dorp, Gustaaf De Roover (vader van Annemie en Patrick), wordt voorzitter. Zij verzamelen meerdere sponsors, onder andere uit het duivenmelkersmilieu want Piet De Nil is een verwoed duivenmelker. Het zijn deze sponsors die vleeswaren schenken, die dan per opbod worden verkocht. Jarenlang schenkt de Koninklijke Landbouwcomice van Sint-Niklaas een traditioneel gezouten ham. Dochter Annemie De Roover en zoon Patrick De Roover schenken nu nog steeds heel wat vleeswaren voor de jaarlijkse feesten rond Sint-Antonius op zijn feestdag 17 januari.

Dit jaarlijkse parochiefeest begint traditioneel met een eucharistieviering. Tijdens deze viering smeken de landbouwers uit Puivelde en omstreken Gods bescherming af voor hun veestapel.

Na de mis worden vleeswaren aan de kerkdeur per opbod verkocht. Om deze traditie goed te begrijpen moeten we even terug naar het leven van de Heilige Sint-Antonius.

zegening van de offergaven

Antonius (derde eeuw) is een heremiet (kluizenaar). Hij leeft in isolement in de Egyptische woestijn. Zijn eerste volgelingen (de antonieten) mogen varkens houden. Iedereen mocht varkens houden, maar de antonieten hadden het voorrecht deze te laten eten op de publieke plaatsen. Deze dieren leven van het eten van afval in de straten van de dorpen. Die varkens worden geslacht op de feestdag van Antonius. Als de dieren worden geslacht, mogen de antonieten het vlees niet zelf opeten! Het wordt weggeschonken aan de arme mensen van de stad of het dorp. De verkoop van varkenskoppen en andere vleeswaren vindt hier dus zijn oorsprong. Later wordt Antonius heilig verklaard. Hij verricht geen mirakels, maar wordt heilig verklaard onder druk van de vox populi. Zijn heiligverklaring is het gevolg van spontaan ontstane aanbidding. In die tijd werd geen mirakel vereist bij een heiligverklaring. In officieel kerkelijk jargon is dit 'omwille van de goede werken die alleen bij God zijn gekend'. Hij is erg populair bij de gewone (vaak arme) mensen en kent na zijn dood veel volgelingen. Daarom wordt hij Sint-Antonius-Abt genoemd. De antonieten worden beschouwd als de eerste kloosterlingen binnen de kerkelijke geschiedenis. Nog steeds gaat de opbrengst van de verkoop per opbod - bijna elk jaar meer dan vijfhonderd euro - naar plaatselijke welzijnswerken. De lokale pastorale groep van Puivelde beheert de gelden. In de praktijk houdt Gino Ruys de volmacht over de rekening. Alle uitgaven gebeuren in overleg met de lokale pastorale groep. Enkele voorbeelden. Zo sponsort deze vereniging de schoolrekening van kinderen van de basisschool. Wanneer de ouders niet kunnen bijdragen, betalen zij mee de traplift in de school voor een kind met een ernstige fysieke beperking enz. Soms wordt over de grenzen van de eigen parochie gekeken. Het consortium 1212, opgericht na de verwoestende aardbeving in Turkije en Syrië, mag op een gulle bijdragen rekenen.

veiling van de offergaven

Pastoor Piet De Nil zorgt ook voor mensen die niet in staat zijn naar de openbare verkoop te komen. Bij oudere en zieke mensen bij wie hij wekelijks de communie aan huis brengt, laat hij een voorhammetje bezorgen. Deze mensen zijn vaak erg eenzaam. Gino Ruys mag deze voorhammetjes als twaalfjarig kind mee rondbrengen. Uit dankbaarheid krijgt hij dan chocolade of snoep. Er wordt hem soms zelfs 'nen druppel' aangeboden. Naar eigen zeggen heeft hij deze nooit gedronken.

Soms ontstaat aan de kerkdeur tijdens de verkoop spontaan een sociale reflex. Als mensen die in armoede leven een bod doen op een tas vleeswaren, zal niemand nog hoger bieden zodat deze persoon toch met een gevulde tas naar huis kan gaan.

Ook de kinderen van de school komen naar de feestelijkheden. De oudste kinderen wonen de eucharistie bij en nemen deel aan de openbare verkoop. Als één iemand speciaal mag genoemd worden, dan is dat Godelieve De Smedt, die eerst als leerkracht, later als directeur de kinderen Antoniusliederen aanleert en de zang in de kerk komt leiden. Zij is vele jaren een drijvende kracht in het parochiaal liturgisch gebeuren van de basisschool. Haar opvolger Kris Zaman stimuleert dit ook heel erg. Speciaal voor de kinderen worden er appels, gebakjes of truffels verkocht. Zo probeert de parochie deze mooie traditie door te geven aan de volgende generatie.

In de vereniging Vrienden van Sint-Antoon zitten ook heel wat mensen die minder kerkelijk zijn. Piet De Nil nodigt deze medewerkers dan uit bij hem thuis na de eucharistie voor 'nen druppel'. De latere voorzitter Marcel De Maere zet deze gewoonte verder.

De cafés rond de kerk doen gouden zaken. Veel mensen blijven lang na om te kaarten en te babbelen bij een goed glas bier. De waard van café Brouwershuis speelt hierop in en zorgt voor gratis boterhammen met spek en eieren. Lorenzo, de kleinzoon van Gustaaf De Roover en cafébaas van De Oude Beenhouwerij, zet deze gewoonte nog steeds voort. Okra en Ferm (vroeger KVLV of daarvoor Boerinnenbond) bieden in de parochiezaal beulingen met appelmoes aan. Veel parochianen maken hiervan dankbaar gebruik. Dit alles zorgt ervoor dat deze traditie springlevend blijft.

Er worden jaarlijks uitnodigingen rondgestuurd naar de boeren in de wijde omgeving van Puivelde. Hierbij maakt men gebruik van het adressenbestand van een 'berenboer'.

Die kweekt beren (mannelijke varkens) om met hun sperma varkens via kunstmatige inseminatie te bevruchten. De bank Landbouwkrediet betaalt de drukkosten.

Vele jaren lang wordt ook een gebedsprentje gedrukt. Bert Peleman, ook wel de Scheldedichter genoemd, is meestal de schrijver van dienst. Pastoor De Nil probeert de verering van Sint Antonius ook in het buitenland te promoten. Getuige hiervan zijn de gebedsprentjes in het Engels, geschreven door Holvoet.

ST. ANTHONY PRAYER

St. Anthony with your swine,
bless the stables and omit the evil thing;
Give the farmer a good price
and thereafter . . . paradise!

St. Anthony with your swine,
Thank you for the annual Festivals;
We sell pignout,
Help with pleasure those in need.

St. Anthony with your swine,
let us always be on guard;
Keep the Devil out of our heart,
set us free from disease and pain.

St. Anthony with your swine,
Keep our heart and deeds clean,
Let us keep faith in our people and our reputation;
so in happiness as in sadness.

(AND IN FLEMISH...)

Sint-Antoontje met uw zwijn,
zegen stal en weer 't venijn;
geef de boer een goede prijs
en daarna. . . het paradijs!

Sint-Antoontje met uw zwijn,
dank je wel voor 't jaarfestijn;
wij verkopen varkensnoet,
helpend graag wie hongren moet.

Sint-Antoontje met uw zwijn,
laat ons immer wakend zijn;
weer de duivel uit ons hart,
bevrijd van ziekte ons en smart.

Sint-Antoontje met uw zwijn,
houd ons hart en daden rein,
blijvend volk en zeden trouw,
zo in blijdschap als in rouw.

SAINT ANTHONY
AND HIS PIG

SINT-ANTONIUS EN HET ZWIJN

Ver van 's werelds dul laweit
treedt Antonius in 't krijt
met zijn duivels - bidt en boet,
't zwijntje waaksam aan zijn voet.

Hitte djakt zijn schedel fel,
nijdig nijt de kou zijn vel,
door de plangeest aangepord
't listig zwijntje woelt en knort.

Maar Antonius geeft geen krimp
on 't geschuifel en geschimp;
met het Kruis, onheld, gekust,
brengt hij 't zwijntje weer tot rust.

wijl het schaamteloos hals gedrocht
sarrlings krasseelt naar zijn kroecht
waar 't vanouds te wonen plecht.
Zelfe het schelme zwijntje lacht.

Wu neemt hij Gods Boek ter hand,
leest en prevelt - vlecht een mand,
bakt een broodje van wat meel,
geeft het varkentje zijn deel.

Plots danst hij en dertelt,
hij springt en spertelt
en tuismelpertelt gans sorgeloos;
hij jubelt de Here
lof, dank en ere.
Het zwijntje oehhere slaapt als een roos.

Bochter wij, al te aardagezind,
volgen vaak onze lusten blind,
niet Antonius, maar het zwijn.
God moet ons genasig zijn.

F. De Schutter
20/10/1992

De Vrienden van Sint-Antoon zijn niet meer actief als afzonderlijke werkgroep. De lokale pastorale werkgroep zet hun werking nu verder. Sint-Antoniüs-Abt is een figuur die blijft inspireren. Delen met armen, het zegenen en het afsmecken van bescherming hebben altijd bestaan. Deze toch wel erg bijzondere en volkse traditie in Puivelde zal hopelijk in de toekomst nog lang blijven bestaan.

FOTO DELRO

FOTO DELRO

veiling van de offergaven

De Verzoeking van de heilige Antonius
Pieter van der Heyden 1556

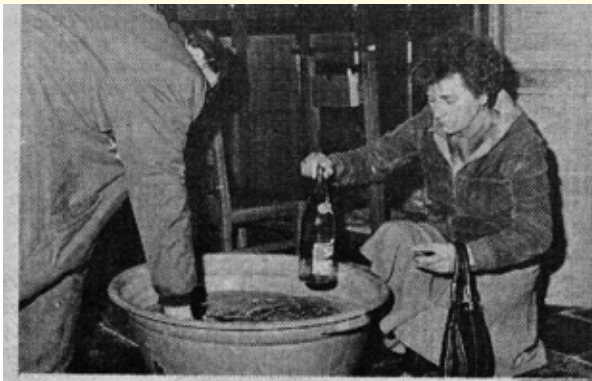

De Verzoeking van de heilige Antonius
Maerten de Vos 1531

Puivelde houdt eeuwenoude traditie in eer

Sa laat ons vrolijk wezen op Sint-Antonius' feest

Een bonte mengeling van volksdevotie en folklore. Zo zou men de verering van Sint-Antonius-Abt op de parochie Puivelde kunnen omschrijven. In een tijd waarin de computer

Vele bedevaarders hebben een fles bij die ze ter plaatse vullen met gewijd water uit een grote waterkuip die achterin de kerk is geplaatst. (foto Rik Codenie)

Voor honderd, hooguit tweehonderd frank krijgen de aanwezigen een stuk varken of spek mee (foto R. Codenie).

steeds meer greep lijkt te krijgen op het mensdom houdt men het nauwelijks voor mogelijk, maar te Puivelde gaat de verering van Sint-Antonius en zijn varken gewoon verder, alsof de tijd even is stilgestaan. En zoals steeds is de belangstelling voor dit feest groot. Een traditie die trouwens eeuwenoud moet zijn. Volgens een oud rekeningenboek van de kapel van Sint-Job te Puivelde zou er reeds een viering geweest in het jaar 1607, maar pastoor De Nil, zelf reeds aan

zijn vijftiende Sint-Antoniusbedevaart toe, sluit niet uit dat de traditie nog veel verder zou teruglopen in de tijd tot in de twaalfde misschien wel elfde eeuw. De oorsprong van deze verering ligt in Frans-Vlaanderen, meer bepaald in het klooster van Belle, waar reeds honderden jaren geleden duizenden bedevaarders Sint-Antonius met zijn varken vereerden. Vanuit Frans-Vlaanderen is deze verering als een olievlek verder uitgedeind, eerst naar West-Vlaanderen, nadien ook naar Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Nu nog leeft ze tussen nieuwjaar en carnaval in talrijke Vlaamse gemeenten. Maandagmorgen 17 januari 1983 halftien te Puivelde. De kerk van Sint-Job loopt langzaam vol. Vele bedevaarders hebben een fles bij die ze ter plaatse vullen met gewijd water uit een grote waterkuip die achterin de kerk geplaatst is. Wie zijn vee besprenkelt met dit wijwater zal door Sint-Antoon gespaard worden van veeziekten (zoals pest en koudvuur). Vooraan in de kerk de relikwie van Sint-Antoon en naast het altaar staan wel vier grote tafels vol offergaven: voornamelijk speenvarkentjes, varkenskop,

Vooraan in de kerk de relikwie van Sint-Antoon en naast het altaar staan wel vier grote tafels vol offergaven in nature, voornamelijk speenvarkentjes, varkenskop, spek en beuling. Pastoor De Nil gaat voor tijdens de plechtige eucharistieviering, die opgeluisterd wordt door het kinderkoor «De Sint-Jobscantaten». (foto R. Codenie).

spek en beuling. Pastoor De Nil gaat voor tijdens een plechtige eucharistieviering die opgeluisterd wordt door het kinderkoor “de

Sint-Jobzangertjes". Het is stil in de kerk als E.H. De Nil over Sint-Antonius vertelt. Een nog ongekende legende, die vroeger door poppenspelers werd gespeeld. Sint-Antonius bidt in zijn cel. De duivel, vermomd in een aapje, wil hem verleiden. Het aapje eet nootjes en gooit er ook naar Sint-Antonius, die echter de ogen sluit en voortbidt. Het aapje neemt een grote pot boekweitpap en laat die inde kap van Sint-Antonius glijden. Nog verroert de kluizenaar niet. Nu wordt de duivel razend, gaat op zijn kop staan en bevuilt het gebedenboek. Dan duwt Sint-Antonius het aapje een gewijde kaars in de klauw en onmiddellijk versteent het dier tot een kandelaar. Zolang Sint-Antonius bidt, brandt de kaars en verschroeit ten langen leste de klauw van het aapje, dat het uitschreeuwt van de pijn. Dan bevrijdt Sint-Antonius de duivel

en stuurt hem terug naar de hel. Tot zover de legende, die ook afgebeeld staat op het retabel van de kerk. Na de eucharistieviering worden in het portaal van de kerk de offergaven per opbod verkocht. Voor honderd¹, hooguit tweehonderd frank² krijgen de aanwezigen een stuk varken of spek mee. "Volgende zondag 23 januari, doen we het allemaal nog eens over", zegt de pastoor, "voor degenen die er nu niet bij konden zijn". Dan is er ook een kaartje te leggen, een pintje te drinken en leut en plezier aan de liggende wip bij. Zondag is het in Puivelde weer boerenkermis.

© W.K. [Wim Knapen] in Het Vrije Waasland, 21-01-1983

1	€ 2,50
2	€ 5

Een bonte mengeling van volksdevotie en folkloris. Zo zou men de verering van Sint-Antonius-Abt op de parochie Puivelde kunnen omschrijven. In een tijd waarin de computer steeds meer greep licht te krijgen op het mensdom houdt men het nauwelijks voor mogelijk, maar te Puivelde gaat de verering van Sint-Antonius en zijn varken gewoon verder, alsof de tijd even is stilgestaan. En zoals steeds is de belangstelling voor dit feest groot.

Een traditie die trouwens eeuwenoud moet zijn. Volgens een oud rekeningenboek van de kerk van Sint-Job te Puivelde zou er reeds een viering geweest zijn in het jaar 1607, maar pastoor De Nil, zelf reeds een vijfde

Vele dachvaarders hebben een fles bij de ze ter plaatse vullen met gewijd water uit een grote waterkoup die achter de kerk is geplaatst. (foto R. Codere)

Voor honderd, hooguit tweehonderd frank krijgen de aanwezigen een stuk varken of spek mee. (foto R. Codere)

Maandagvoorges 17 januari 1983 hadden te Puivelde. De kerk van Sint-Job loopt intussen vol. Vele bedevouders hebben een fles bij die ze ter plaatse vullen met gewijd water uit een grote waterkoup die achter de kerk geplaatst is. Wie zijn vee bespreekt met dit wijwater zal door Sint-Antonius gepoerd worden van veeziekten (zoals pest en koudvuur). Voornamelijk de kerk de relikwie van Sint-Antonius en naast het altaar staan wel vier grote tafels vol offergaven voornamelijk speenvarkentjes, varkenskop, spek en beuling. Pastoor De Nil gaat voor tijdens een plechtige eucharistieviering die opgeleust wordt door het kinderkoor "de Sint-Jobzangertjes".

Het is stil in de kerk als E.H. De Nil over Sint-Antonius vertelt. Een nog ongekende legende, die vroeger door poppenspelers werd gespeeld. Sint-Antonius bidt in zijn cel. De duivel, vermomd in een aapje, wil hem verleiden. Het aapje eet nootjes en gooit er ook naar Sint-Antonius, die echter de ogen sluit en voortbidt. Het aapje neemt een grote pot boekweitpap en laat die in de kap van Sint-Antonius glijden. Nog verroert de kluizenaar niet. Nu wordt de duivel razend, gaat op zijn kop staan en bevuilt het gebedenboek. Dan duwt Sint-Antonius het aapje een gewijde kaars in de klauw en onmiddellijk versteent het dier tot een kandelaar. Zolang Sint-Antonius bidt, brandt de kaars en verschroeit ten langen leste de klauw van het aapje, dat het uitschreeuwt van de pijn. Dan bevrijdt Sint-Antonius de duivel en stuurt hem terug naar de hel. Tot zover de legende, die ook afgebeeld

Puivelde houdt eeuwenoude traditie in eer

Sa laat ons vrolijk wezen op Sint-Antonius' feest

Vooran in de kerk de relikwie van Sint-Antonius naast het altaar staan wel vier grote tafels vol offergaven in nature, voornamelijk speenvarkentjes, varkenskop, spek en beuling. Pastoor De Nil gaat voor tijdens de plechtige eucharistieviering, die opgeleust wordt door het kinderkoor "De Sint-Jobzangertjes". (foto R. Codere)

afgebeeld staat op het retabel van de kerk. Na de eucharistieviering worden in het portaal van de kerk de offergaven per opbod verkocht. Voor honderd, hooguit tweehonderd frank krijgen de aanwezigen een stuk varken of spek mee. "Volgende zondag 23 januari, doen we het allemaal nog eens over", zegt de pastoor, "voor degenen die er nu niet bij konden zijn". Dan is er ook een kaartje te leggen, een pintje te drinken en leut en plezier aan de liggende wip bij. Zondag is het in Puivelde weer boerenkermis.

W.K.

Deel 3 : Uitsmijter

Traditioneel recept van varkenskop

Uufflakke volgens Gustaaf De Roover

In Puivelde kent iedereen Gustaaf De Roover nog. Hij is jarenlang een van de bezielers geweest van de Sint-Antoniusviering op 17 januari in de kerk. Als slager van het dorp is hij een van de gulle sponsors. Hij schenkt elk jaar onder andere een varkenskop. Van deze kop maakt men geperste kop, preskop of uufflakke. Het is een erg oud recept, gemaakt om niets van het varken verloren te laten gaan. Er wordt gebruik gemaakt van de volledige kop en nog een deel mager vlees, waaronder keelstuk. Eventueel kunnen de koppen en tongen worden gekookt in een bouillon van verse groenten, maar dat is niet strikt nodig. Omdat het vel van de kop wordt meegekookt, vormt het water gelatine en stijft het bij afkoeling op. Zo kan deze bereiding lang worden bewaard. Buiten wat kruiden (peper, nootmuskaat en zout) wordt er niets aan de kop toegevoegd. De bouillon zorgt op zich al voor extra smaak. Na het koken worden de koppen ontbeend en samen met het magere varkensvlees grof gemalen of 'geperst'. Vandaar de naam 'preskop' (dan is alles wel heel fijn). De varkenstongen worden langszij versneden, zodat deze mooie stukken vormen in de bereiding. Ze worden op het laatste moment toegevoegd. Het resultaat is dan een mooie afwisseling van fijne en grove stukken, zoals op de foto hieronder.

Varkenskop anno 2023

Firmin De Beleyr, secretaris van De Klappers, koopt op 17 januari 2023 voor de eerste keer een halve varkenskop aan de poort van de kerk in Puivelde. Hij maakt kop volgens het recept van zijn grootvader. Dit verschilt lichtjes van het traditionele recept dat slager Jacobs gebruikt.

- Leg de halve kop in een kom. Het oor snijd je af en leg je bij in dezelfde kom, samen met de tong
Dit alles in koud pekewater vijf uur laten rusten
- Na vijf uur het pekewater verversen en opnieuw vijf uur laten rusten in koud licht gepekeld water
- Daarna breng je dit alles even aan de kook en giet dan het pekewater weg.
- Leg alles in water en doe er groenten, kruiden en specerijen bij.
Laat dit vijf uur rustig koken. Zeef dan de groenten en het vlees uit de bouillon (die ondertussen wanneer deze afkoelt zeer gelei-achtig zal zijn).
- Laat de pectinerijke bouillon voor de helft inkoken.
- Houd de kop, het oor en de tong warm en begin met de kop te pellen en het vlees uit de kop te halen. De zwoerd en neus en wat er onder zit, half vlees, half vet, is allemaal geschikt.
- Plet het vlees met de hand in kleine brokjes. Doe er wat vetachtig vlees bij uit het oor, na dit eerst gepeld te hebben. Pel de tong en voeg die in deeltjes gesneden toe aan het vlees.
- Doe al het vlees nog even in de ingekookte bouillon om op te warmen en zeef deze er uit.
- Breng natte vlees in de terrine en druk aan.
- Voeg er de nodige ingekookte bouillon aan toe, zodat die het vlees volledig bedekt.
- Zet de terrine in de koelkast en laat alles opstijven (één tot drie dagen).
- De kop is nu klaar om met wat mosterd Sint-Antoon te eren

Ingrediënten (grof snijden)

- 1 grote prei
- 2 ajuinen
- 4 looktenen
- groene selder en knolselder
- 2 wortelen (grote)
- 2 rapen
- tijm, rozemarijn, laurier, peper en zout
- een halve varkenskop met tong
- water

INSCHRIJVINGSSTROOK

Ik schrijf graag in voor het Breughelmaal op (aanstippen aub :)

Zaterdag 9 september 2023 vanaf 12.00u
 Zondag 10 september 2023 vanaf 18.00u

Mijn naam:

Adres:

Aantal volwassenen: à €22 = €

Aantal kinderen: à €10 = €

TOTAAL: €

Onze menukeuze

KEUZE:	Aantal Volwassenen	Aantal Kinderen 4 tot 12 jaar	Aantal kinderen < 4 jaar (gratis)
Breughel			
Warme beenhesp			
Nagerecht			
Dessert vlaai			
Dessert rijstpap			
Dessert ijsje			

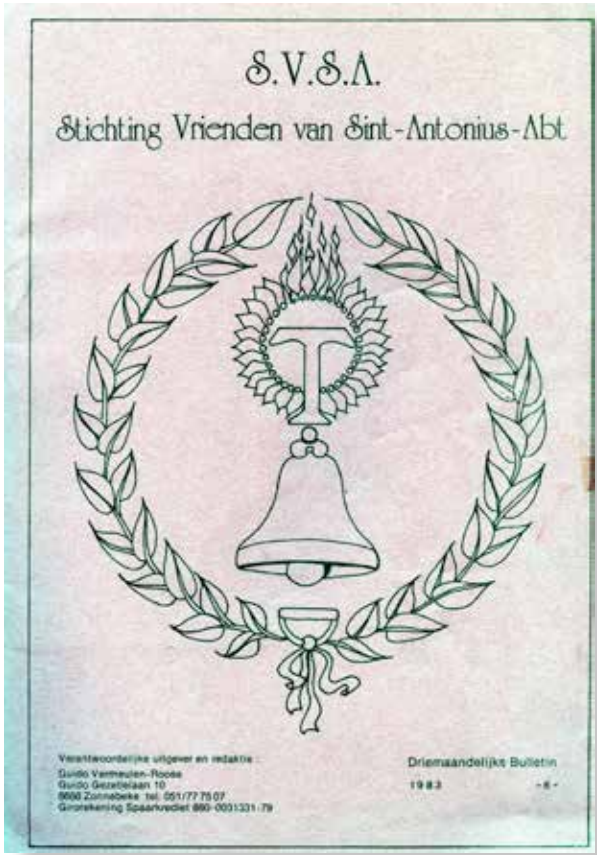
BESTELLEN:
Dit formulier doormailen naar maria.dekimpe@live.be, breng het binnen bij slagerij De Jacobs (daar meteen betalen) of bezorg het aan een medewerker van de vzw Parochiale werken Sint-Job.

BETALEN:
Schrijf het correcte bedrag over naar BE24 7340 4678 6038 van Parochiale Werken Sint-Job met melding van "Breughelmaal"
OF betaal in de zaal (payconiq of contant)

LITANIE
van de
Heilige Antonius, Abt.

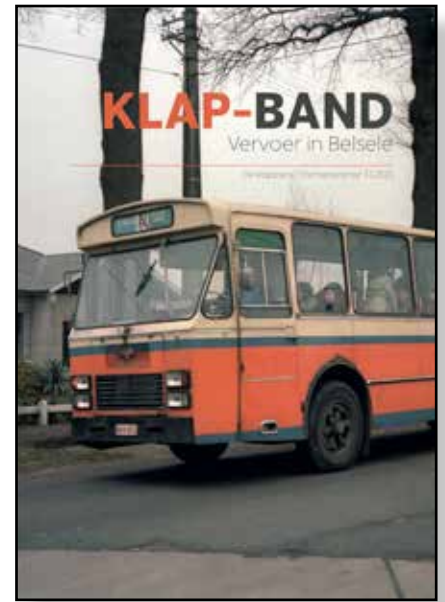
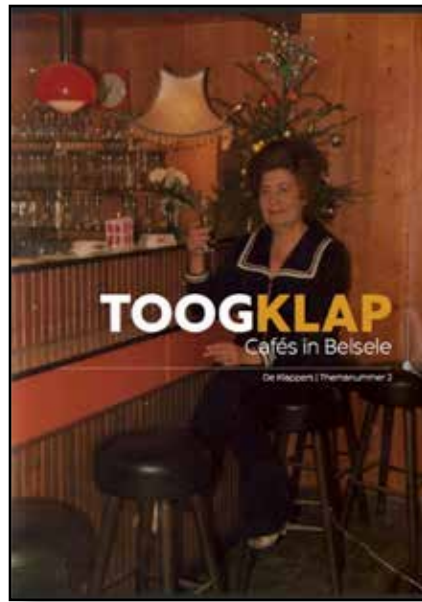
WIE DE WIL BEZOUWENDE WERKEN IN DE
KERK VAN PUIVELDE

1. Heilige Antonius, Abt.
2. Heilige Antonius, Abt.
3. Heilige Antonius, Abt.
4. Heilige Antonius, Abt.
5. Heilige Antonius, Abt.
6. Heilige Antonius, Abt.
7. Heilige Antonius, Abt.
8. Heilige Antonius, Abt.
9. Heilige Antonius, Abt.
10. Heilige Antonius, Abt.
11. Heilige Antonius, Abt.
12. Heilige Antonius, Abt.
13. Heilige Antonius, Abt.
14. Heilige Antonius, Abt.
15. Heilige Antonius, Abt.
16. Heilige Antonius, Abt.
17. Heilige Antonius, Abt.
18. Heilige Antonius, Abt.
19. Heilige Antonius, Abt.
20. Heilige Antonius, Abt.
21. Heilige Antonius, Abt.
22. Heilige Antonius, Abt.
23. Heilige Antonius, Abt.
24. Heilige Antonius, Abt.
25. Heilige Antonius, Abt.
26. Heilige Antonius, Abt.
27. Heilige Antonius, Abt.
28. Heilige Antonius, Abt.
29. Heilige Antonius, Abt.
30. Heilige Antonius, Abt.
31. Heilige Antonius, Abt.
32. Heilige Antonius, Abt.
33. Heilige Antonius, Abt.
34. Heilige Antonius, Abt.
35. Heilige Antonius, Abt.
36. Heilige Antonius, Abt.
37. Heilige Antonius, Abt.
38. Heilige Antonius, Abt.
39. Heilige Antonius, Abt.
40. Heilige Antonius, Abt.
41. Heilige Antonius, Abt.
42. Heilige Antonius, Abt.
43. Heilige Antonius, Abt.
44. Heilige Antonius, Abt.
45. Heilige Antonius, Abt.
46. Heilige Antonius, Abt.
47. Heilige Antonius, Abt.
48. Heilige Antonius, Abt.
49. Heilige Antonius, Abt.
50. Heilige Antonius, Abt.
51. Heilige Antonius, Abt.
52. Heilige Antonius, Abt.
53. Heilige Antonius, Abt.
54. Heilige Antonius, Abt.
55. Heilige Antonius, Abt.
56. Heilige Antonius, Abt.
57. Heilige Antonius, Abt.
58. Heilige Antonius, Abt.
59. Heilige Antonius, Abt.
60. Heilige Antonius, Abt.
61. Heilige Antonius, Abt.
62. Heilige Antonius, Abt.
63. Heilige Antonius, Abt.
64. Heilige Antonius, Abt.
65. Heilige Antonius, Abt.
66. Heilige Antonius, Abt.
67. Heilige Antonius, Abt.
68. Heilige Antonius, Abt.
69. Heilige Antonius, Abt.
70. Heilige Antonius, Abt.
71. Heilige Antonius, Abt.
72. Heilige Antonius, Abt.
73. Heilige Antonius, Abt.
74. Heilige Antonius, Abt.
75. Heilige Antonius, Abt.
76. Heilige Antonius, Abt.
77. Heilige Antonius, Abt.
78. Heilige Antonius, Abt.
79. Heilige Antonius, Abt.
80. Heilige Antonius, Abt.
81. Heilige Antonius, Abt.
82. Heilige Antonius, Abt.
83. Heilige Antonius, Abt.
84. Heilige Antonius, Abt.
85. Heilige Antonius, Abt.
86. Heilige Antonius, Abt.
87. Heilige Antonius, Abt.
88. Heilige Antonius, Abt.
89. Heilige Antonius, Abt.
90. Heilige Antonius, Abt.
91. Heilige Antonius, Abt.
92. Heilige Antonius, Abt.
93. Heilige Antonius, Abt.
94. Heilige Antonius, Abt.
95. Heilige Antonius, Abt.
96. Heilige Antonius, Abt.
97. Heilige Antonius, Abt.
98. Heilige Antonius, Abt.
99. Heilige Antonius, Abt.
100. Heilige Antonius, Abt.

vorige publicaties

website

www.deklappers.be

contact

info@deklappers.be

verkooppunten

**gemeentehuis Belsele - bibliotheek Belsele - toeristisch infokantoor stadhuis
Sint-Niklaas - slagerij Jacobs Puivelde - café De Oude Beenhouwerij Puivelde**

